

VASILE ALECSANDRI

**POEZII
CORESPONDENȚĂ
ȘI
STATISTICĂ**

Tehnoredactare computerizată: Angelica Mălăescu
Coperta: Angelica Mălăescu

Copyright © 2011
Editura Universitară
Director: Drd. Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33,
Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

EDITURĂ RECUNOSCUTĂ DE CONSILIUL NAȚIONAL AL
CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL
SUPERIOR (C.N.C.S.I.S.)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TORSAN, ILIE

Vasile Alecsandri : poezii, corespondență și statistică / Ilie
Torsan. - București : Editura Universitară, 2011
Bibliogr.
ISBN 978-606-591-259-5

821.135.1.09 Alecsandri, V.

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate
autorului.

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27
comenzi@editurauniversitara.ro

ISBN 978-606-591-259-5

ILIE TORSAN

VASILE ALECSANDRI

**POEZII
CORESPONDENȚĂ
ȘI
STATISTICĂ**

Editura Universitară,
București, 2011

Cuvânt înainte

În demersul nostru prezentăm câteva elemente statistice întâlnite în opera lui Vasile Alecsandri, poezie și corespondență.

Așa cum este firesc, pentru început, ar trebui să prezentăm câteva aprecieri referitoare la opera și omul Alecsandri, demers dificil pentru un matematician care s-a apropiat mai intens de literatură, mai ales la o vârstă înaintată.

De aceea, voi apela la personalități recunoscute ale culturii noastre care s-au pronunțat, în diverse ocazii, asupra operei lui Alecsandri, acest poet, patriot și om politic remarcabil.

B. P. Hașdeu spunea: *„Alecsandri este reprezentantul cel mai puternic, cel mai complet al gândirii și simțirii românești ...”, „Alecsandri este gloria nediscutabilă a literaturii românești în secolul acesta. La o așa înălțime nu mai văz alta.”*

În „Documente literare. V, Alecsandri, corespondență”, E. S. P. L. A., 1960

Un omagiu deosebit de frumos, de sincer și de cald l-a adus Eminescu în poemul EPIGONII:

*„Ș-acel rege-al poeziei, vecinic tânăr și ferice,
Ce din frunze îți doinește, ce cu fluierul îți zice
Ce cu basmul povestește – veselul Alecsandri,
Ce-nșirând mărgăritare pe a stelei blondă rază,*

*Acum secolii străbate, o minune luminoasă,
Acum râde printre lacrimi când o cântă pe Dridi."*

G. Ibrăileanu, referindu-se la epoca 1840 – 1890, în care a activat poetul, scria că *„istoricul politic nu poate studia acel răstimp de vreme, istoricul cultural și literar nu poate studia un curent de idei, o problemă literară, un gen poetic, fără să_întâlnească, aproape întotdeauna pe primul plan, pe Vasile_Alecsandri."*

Titu Maiorescu afirma că *„în Alecsandri vibrează toată inima, toată mișcarea compatrioților săi, câtă s-a putut întrupa într-o formă poetică în starea relativă a poporului nostru de astăzi."*

Iar Nicolae Iorga vorbind despre semnificația și importanța operei lui Alecsandri pentru literatura română, sintetiza locul și rolul acesteia astfel: *„De la 1840, când Buchetiera din Florența apărură în Dacia literară a lui Kogălniceanu, când poetul făcu cel dintâi pas în literatură și – lucru curios – în proză, până la 1890, operele se țin lanț. Sânt, nu-i vorbă, ani de aceia când nu publică nimic, dar orice eveniment capital pentru poporul românesc îl află treaz și gata de scris. Cel ce a cântat mai energic și mai frumos decât Mureșanu Anul 1848 a fost tot acela care, 30 de ani mai târziu, a cântat epoca nouă de entuziasm patriotic."*

În partea a doua a acestui demers ne vom referi pe scurt la câteva dintre scrisorile lui Vasile Alecsandri.

Corespondența sa, purtată, în general, cu mari personalități ale vremii; Ion Ghica, G. Sion, N. Bălcescu, Kogălniceanu, Al. I. Cuza, Iacob Negruzzi, Titu Maiorescu,

Gr. Alexandrescu, C. Negri etc. numărând peste 2000 de scrisori, este impresionantă, fie prin bogăția de date asupra propriei vieți sau a evenimentelor politice la care el a luat parte, fie prin datele asupra proiectelor literare sau elaborării unora din creațiile sale. Majoritatea scrisorilor sunt redactate în limba franceză.

Atunci când o serie de personalități s-au aflat în momente critice (Bălcescu, Kogălniceanu, Eminescu), după cum evidențiază unele scrisori, Alecsandri le-a fost alături acordându-le un sprijin moral sau material. Amintim în acest sens conferința din 14 octombrie 1883 de la Ateneu, ținută de Alecsandri în folosul lui Eminescu.

Lui Ion Ghica, doritor să cunoască măcar un fragment din conferință, îi scrie următoarele: *„Îmi ceri să-ți trimit câteva fragmente din conferința mea? Nu mai am nici o fârimitură, publicul înghițind totul cu o grație încântătoare; dar pot să-ți spun cu oarecare mândrie că am făcut o rețetă de aproape 2000 franci pentru nefericitul Eminescu ... în ciuda lui Macedonski. Bolnavul va fi în curând transferat la Viena într-o casă de sănătate.”*

* *
*

Pentru evidențierea unor caracteristici statistice ale poeziilor analizate, textele acestora a fost împărțit în trei mulțimi disjuncte, și anume: mulțimea cuvintelor inițiale al versurilor, notată cu M (CI), mulțimea cuvintelor

mediane, notată cu M (CM) și mulțimea cuvintelor finale (rimele) notată cu M (CF). Pentru fiecare dintre ele, s-a calculat valoarea entropiei, sau informația corespunzătoare unei litere, adică:

$$H = - \sum p(i) \log p(i)$$

logaritmi fiind calculați în baza doi.

Pentru a evidenția legătura dintre cele trei mulțimi, considerate două câte două, pentru distribuțiile literelor din ele, am folosit coeficientul de corelație al rangurilor, sau coeficientul lui Kendall, definit prin relația:

$$R = 1 - 6 \sum d^2(i) / n(n-1)(n+1)$$

în care, n reprezintă numărul rangurilor literelor din cele două ordonări în ordinea descrescătoare a frecvențelor, corespunzătoare celor două mulțimi care se compară, iar d(i) este diferența rangurilor literei „i” în cele două ordonări.

Valoarea maximă a lui R este egală cu 1 (unu) atunci când cele două ordonări coincid.

Totodată, am calculat redundanța versurilor analizate, folosind în acest scop istoriile exhaustive ale versurilor, adică o partajare a versurilor după următoarele reguli:

Să considerăm un text S de lungime L, având deci L litere, pe care îl vom partiționa după următoarele reguli:

- începând cu poziția „i” vom considera secvențele, S(1; i - 1) și S(i; i + k) unde k = 1, 2, 3, ..., (L - i),

- găsim cel mai mic număr k , pentru care $S(i; i + k)$ nu este un subșir al lui $S(1; i - 1)$ și atunci secvența $S(i; i + k)$ este următorul segment în partiționarea lui S , urmând să trecem la poziția $(i + k + 1)$ și să reluăm procesul de mai sus.

O astfel de partiție se numește istoric exhaustivă.

Dacă notăm cu N numărul secvențelor dintr-o istorie exhaustivă a unui text de lungime L , raportul:

$$R = N / L$$

poate fi folosit ca indicator al redundanței. Cea mai mică redundanță o au textele în care nici o literă nu se repetă, și în acest caz indicatorul R are valoarea maximă egală cu 1 (unu). Cu cât redundanța textului este mai mare, valoarea lui R este mai mică.

Pentru exemplificare, să considerăm textul:

MATEMATICA ESTE ȘTIINȚA ȘTIINȚELOR

a cărui istorie exhaustivă este:

M. A. T. E. MATI. C. AE. S. TEȘ. TII. N. Ț. AȘ. TIINȚE. L. O. R
conținând 17 segmente și 31 litere, rezultă că:

$$R = 17 / 31 = 0,548$$

deci textul are o redundanță relativ mare, fapt evident dacă avem în vedere secvențele repetate care apar.

Numărul maxim de segmente într-o istorie exhaustivă a unui text de 100 litere poate fi calculat.

Dacă alfabetul are 30 litere, cum este cel folosit de noi, atunci primele 30 segmente sunt chiar cele 30 litere.

Următoarele 70 de poziții pot fi completate cu 35 de bigrame alese astfel încât toate cele 99 perechi de litere adiacente să fie distincte. Acest lucru este posibil deoarece cu cele 30 de litere putem forma 900 perechi, de unde putem alege perechile care îndeplinesc condiția de mai sus. Obținem o istorie exhaustivă cu 30 + 35 segmente și deci:

$$R = 65 / 100 = 0,65$$

valoare notată cu R (100).

Pentru ansamblul poeziilor analizate, vom studia și distribuția numărului de litere distincte, pentru segmentele formate din câte 5, 10, 20 și 30 de litere consecutive.

Vom vedea că numărul mediu al literelor distincte, notat cu $d(N)$ este dat de funcția:

$$d(N) = A(O) [1 - \exp(-N / A)]$$

unde N este lungimea în litere a segmentului, $A = 30$, $\exp = 2,718$ iar constanta A (O) urmând să o determinăm.

Referitor la corespondență, facem precizările:

Majoritatea scrisorilor este redactată în limba franceză, dar materialul consultat prezintă traducerea textelor respective.

Atunci vom proceda astfel: vom stabili distribuția literelor, entropia și raportul „consoane – vocale”, pentru fiecare text în limba franceză și pentru traducerea lui și vom compara rezultatele, comparație care se va face inclusiv prin intermediul coeficientului lui Kendall.

Revenind la poezii, pentru fiecare dintre ele vom pune în evidență și unele „mesaje disimulate” pentru a stimula și acest fel de analiză care face apel la consecvență și spirit de observație. În acest caz, vom apela și la „secvențele fibonaciene” formate din cel puțin trei termeni consecutivi din șirul lui Fibonacci, șir în care, fiecare termen, începând cu al treilea, este egal cu suma celor doi termeni precedenți, șir a cărui limită este celebrul „număr de aur”.

